

POROČILO ŽIRIJE

Člani žirije za nagrado Slavka Gruma ter nagrado za mladega dramatika 2021 smo vestno prebrali vseh 47 besedil, ki so bila poslana na oba natečaja – 36 za nagrado Slavka Gruma in 11 za mladega dramatika.

Letošnji natečaj je bil prvič izpeljan po spremenjenih propozicijah, ki kategorično terjajo, da lahko sodelujejo samo neobjavljena in neuprizorjena besedila. Kot se pogosto zgodi, so se ob spremembah pokazale nekatere pomembne dileme, ki jih žirija ni niti pristojna niti zmožna – prav gotovo pa ne v času presojanja besedil – reševati. Ugotovi pa lahko, da bi bilo koristno, pravzaprav nujno znova dobro pretehtati določila vseh dramatiško-dramaturških natečajev, ki se odvijajo ob festivalu Teden slovenske drame, in ob tem imeti pred očmi tako njihov temeljni namen kot način, kako se ga najbolje doseže.

Dodatno oviro je žiriji postavila epidemija, točneje rečeno, z njo povezane omejitve gibanja, ki so ji otežila kvalitetno in neposredno in osebno angažirano izmenjavo mnenj. Trudili smo se, da bi se neugodne okoliščine čimmanj poznale pri našem delu.

Po branju prispelih besedil je očitno, da je epidemija tudi kreativne potenciale slovenskih dramatikov bolj inhibirala kot spodbudila, čeprav bi morda kdo naivno pričakoval nasprotno, spričo novo ponujene tematike, pa tudi (domnevno) večje količine časa za samotno in poglobljeno snovanje. Morda bo prihodnje leto drugače, saj najtežji del epidemije sega čez časovni okvir pričujočega natečaja pa tudi nasploh neposredna aktualnost ni najboljša navdihovalka.

Povedano ne pomeni, da prebrana besedila ignorirajo trenutno najbolj žgočo svetovno temo. Nasprotno, dokajkrat se omenja, včasih pomeni dogajalni okvir ali vsaj ozadje; nekaj pa je tudi besedil, ki se je lotevajo scela in frontalno. Razveseljivo je, da kajkrat osvežujoče spregovorijo tudi v komičnem ali satiričnem ključu, čeprav velja slejkoprej, da je to bolj kone prereditko (resda premoremo poseben natečaj za komično pisanje, a se sedmina vseeno zdi šibak delež tovrstnih tekstov); v celoti pa je mogoče reči, da mora ta tematika še ustvarjalno dozoreti.

Kar smo pravkar povedali o epidemični temi, povečini pravzaprav drži za vse: ni mogoče trditi, da nastajajoča slovenska dramatika ni odzivna na impulze sveta, v katerem se poraja; dokaj težav pa ima pri iskanje primerne perspektive, tako fabulativne kot scenske, za upodabljanje teh impulzov. To velja tudi za »nerjaveče«, večne teme (moški in ženske, mladi in stari, družinski odnosi in njih podtalje, robovi družbe ...): tudi tam namreč relacije najraje ostajajo v okviru splošnega in se z muko prebijajo k individualizaciji likov, kolikor sploh čutijo to potrebo. Tu je mogoče v ozadju včasih čutiti iluzorno prepričanje, da se dramsko besedilo napiše tako rekoč

samo, iz nekakšnega občutenja, in da morda niti obvladovanje verbalnega izražanja, kaj šele pripovedno-dramaturške tehnike ni čisto nujno.

Nemara je presenetljivo, a eden bolj stimulativnih dramatiških ambientov za slovenske dramske pisce, tako »zrele« kot »mlade«, se zdi fantastično-utopični (zvečine dejansko distopični) ali celo prav znanstvenofantastični: bodisi da se nekako krade v besedila, ki so v osnovi locirana tu in zdaj, ali pa je pisateljski napor usmerjen kar naravnost tja, kjer zaznava ali sluti najboljši medij za izražanje svojih zanimanj in stisk. V neki meri je to gotovo odsev dogajanja v svetovni produkciji, predvsem seveda filmski (res se slovenska drama dostikrat zdi pisana »iz filma za film« – večkrat hiba kot vrlina); a prav tako gotovo je mogoče tu razbirati indirekten epidemični refleks. Vsekakor gre, kot pač tudi pri svetovni produkciji, za pisanje, ki je v temelju eskapistično – pa ne v negativnem pomenu besede (kdor se čuti zaprtega, bo samoumevno hotel ven, drugam) –, za pisanje, ki išče in ugleduje poti iz utesnjujoče resničnosti. Zdi se, da tema boja za (socialno) pravičnost, ki je bila močno navzoča v pisanju, tudi fantastičnem, tudi pravljичnem, dosedanjega časa, slabi, v ospredje prihaja tema mogočega ali nemogočega bega iz metaforičnega ubikvitarnega *lockdowna*.

Ta poskus detektiranja trendov je seveda zapisan zgolj kot robna opazka, kajti žirija v vseh treh razpisih, ki so bili v njeni pristojnosti, nikakor ni iskala trendovskega, marveč tisto, ki na svojem področju kaže največ človeške vsebine in umetniške artikulacije.

Člani žirije:

Srečko Fišer (predsedujoči)

Matej Bogataj

Amelia Kraigher

